

Prinsjesdag 2025

Een balanceeract om alle ballen in de lucht houden

Rabobank

Balanceeract met drie uitdagingen

Wat zijn onze verwachtingen?

Nederlandse economie en regio's

de coöperatieve Rabobank

Milde groei verwacht, maar onzekerheid groot

Bbp-groei ▨ = raming RaboResearch

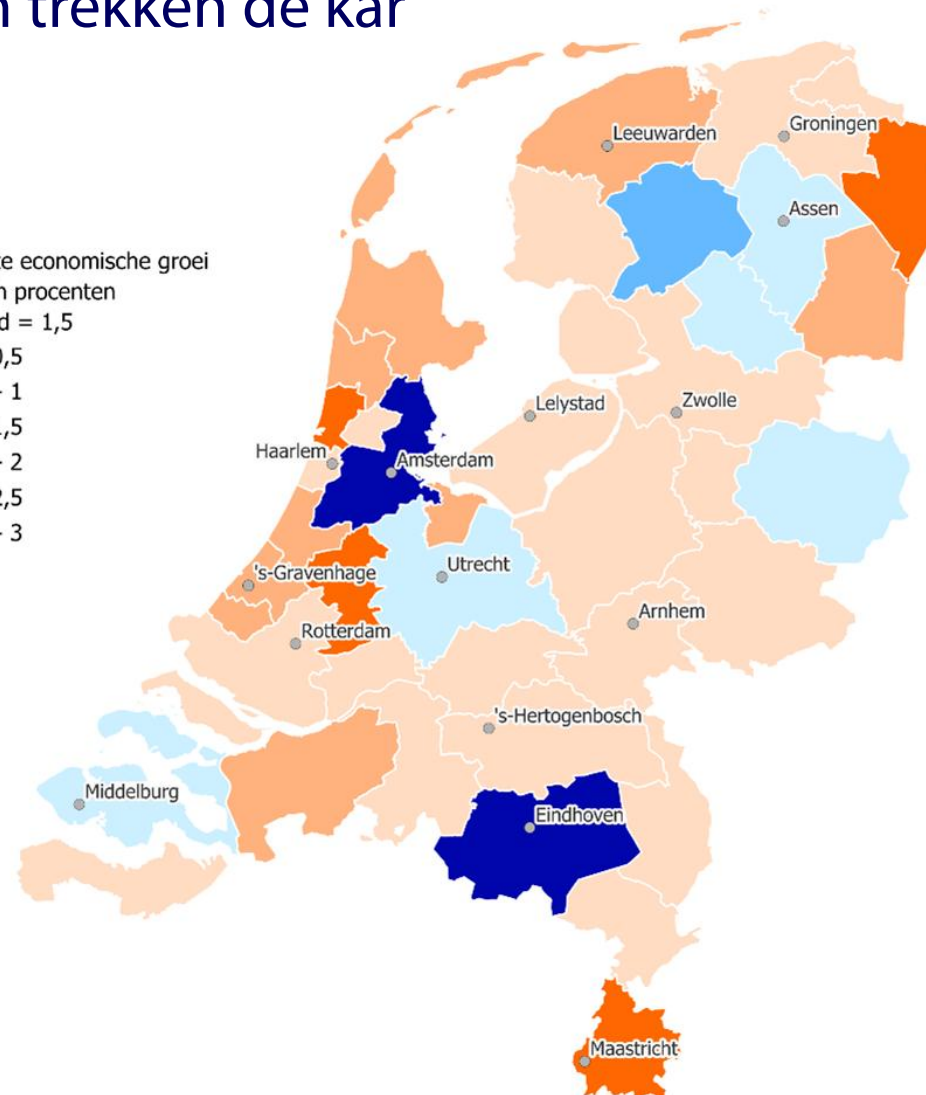

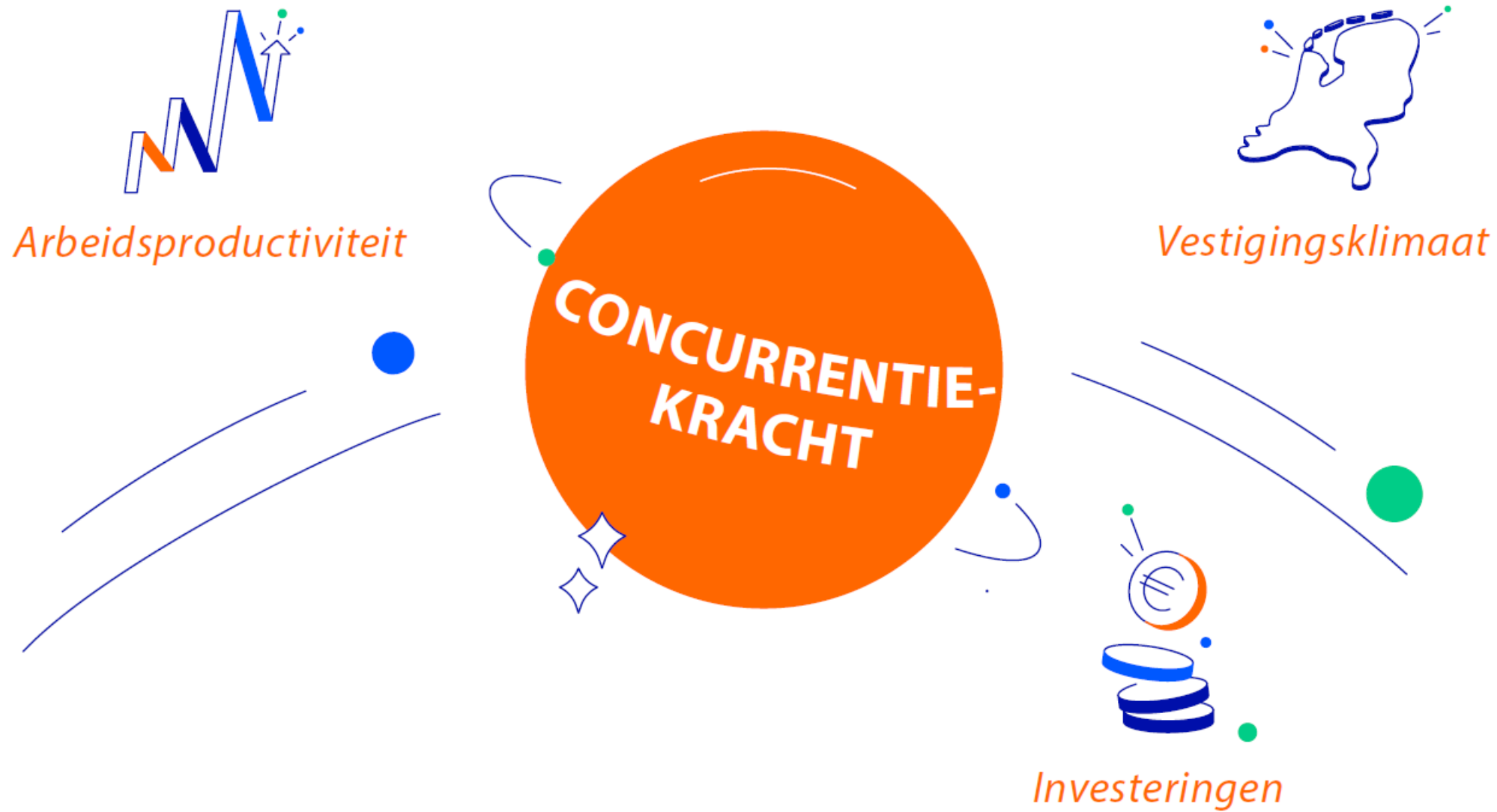
Grote regionale verschillen

Amsterdam en Eindhoven trekken de kar

Verwachte economische groei
in 2025 in procenten
Nederland = 1,5

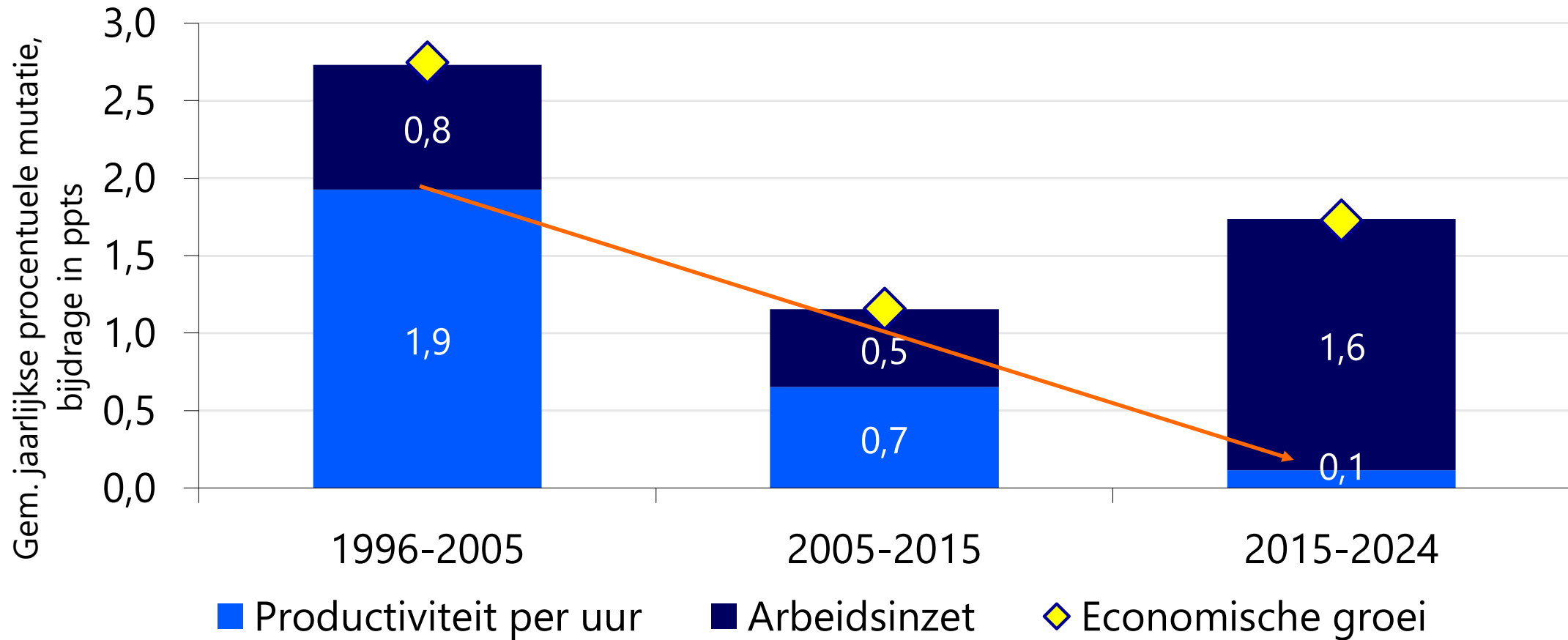
- 0 - 0,5
- 0,5 - 1
- 1 - 1,5
- 1,5 - 2
- 2 - 2,5
- 2,5 - 3

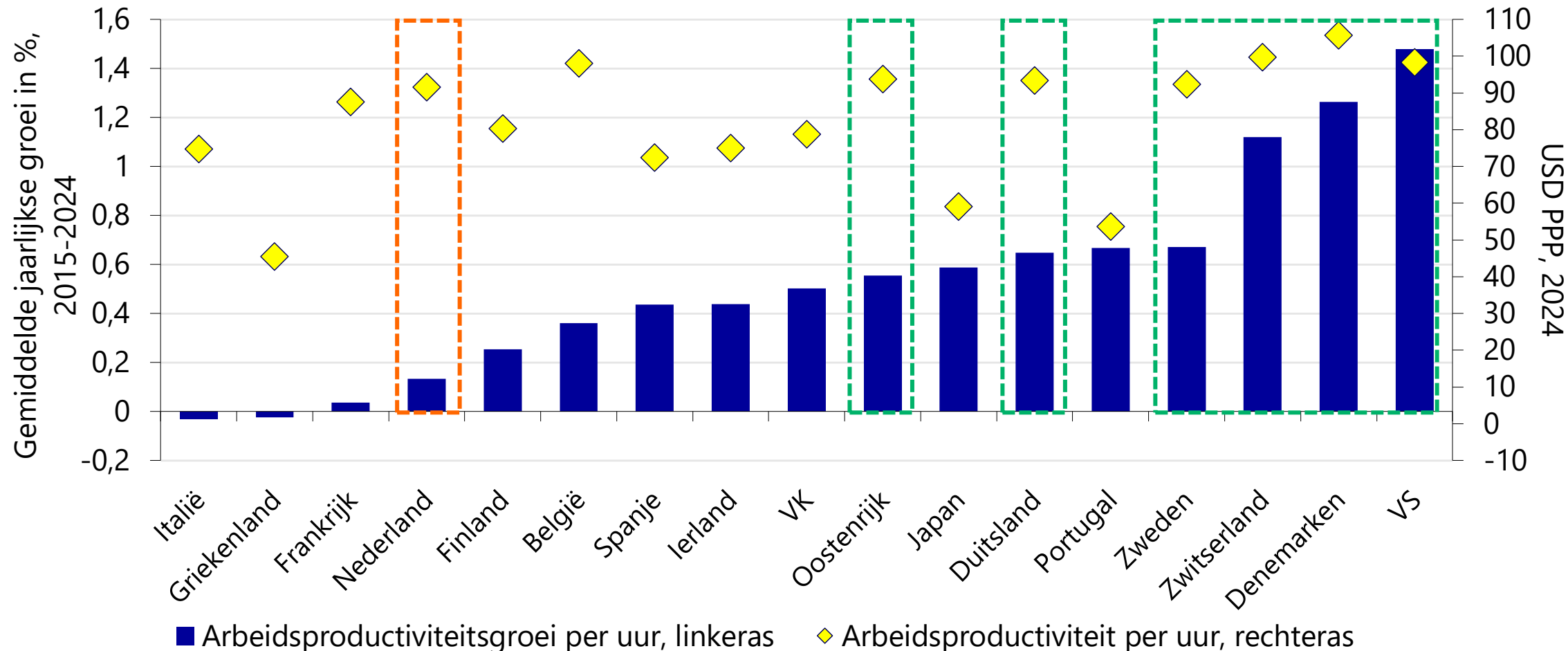
De productiviteitsgroei is sterk gedaald

Economische groei kwam het afgelopen decennium vooral door extra inzet arbeid

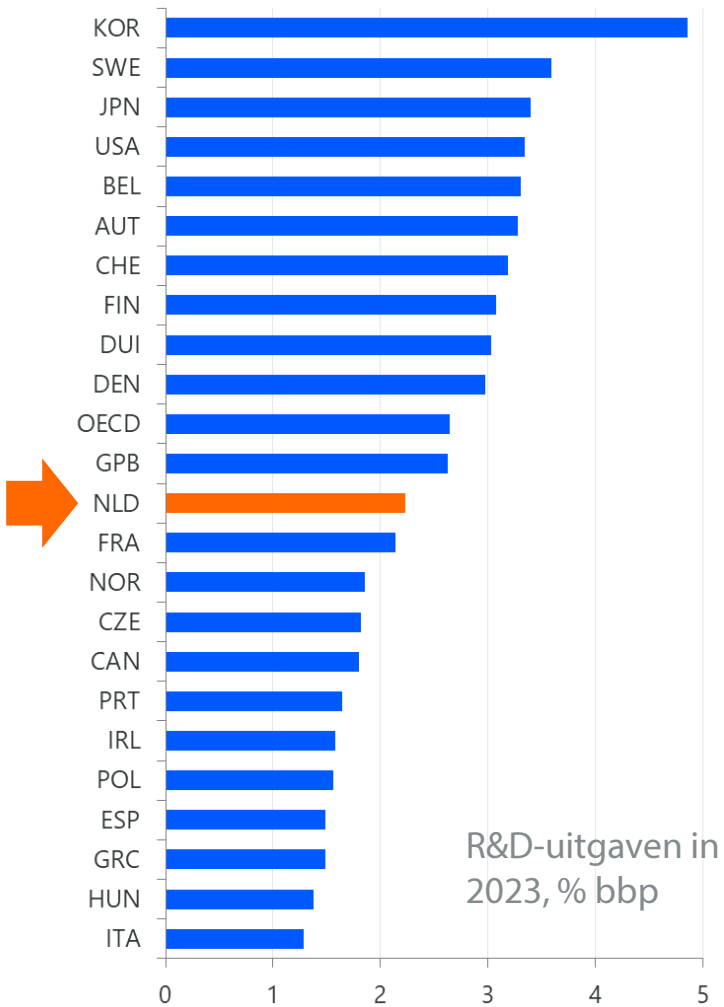
Nederland behoort niet meer tot de top

Koplopers lopen verder uit op Nederland

Laag investeringsniveau remt productiviteitsgroei

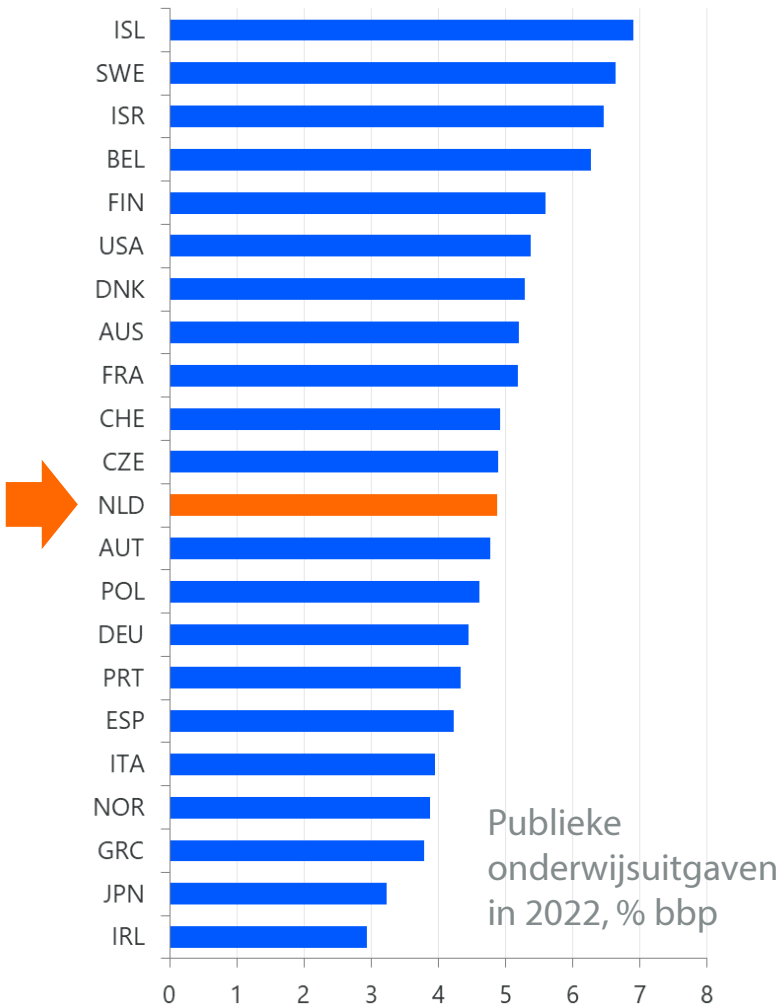
R&D

Kapitaalgoederen

Onderwijs

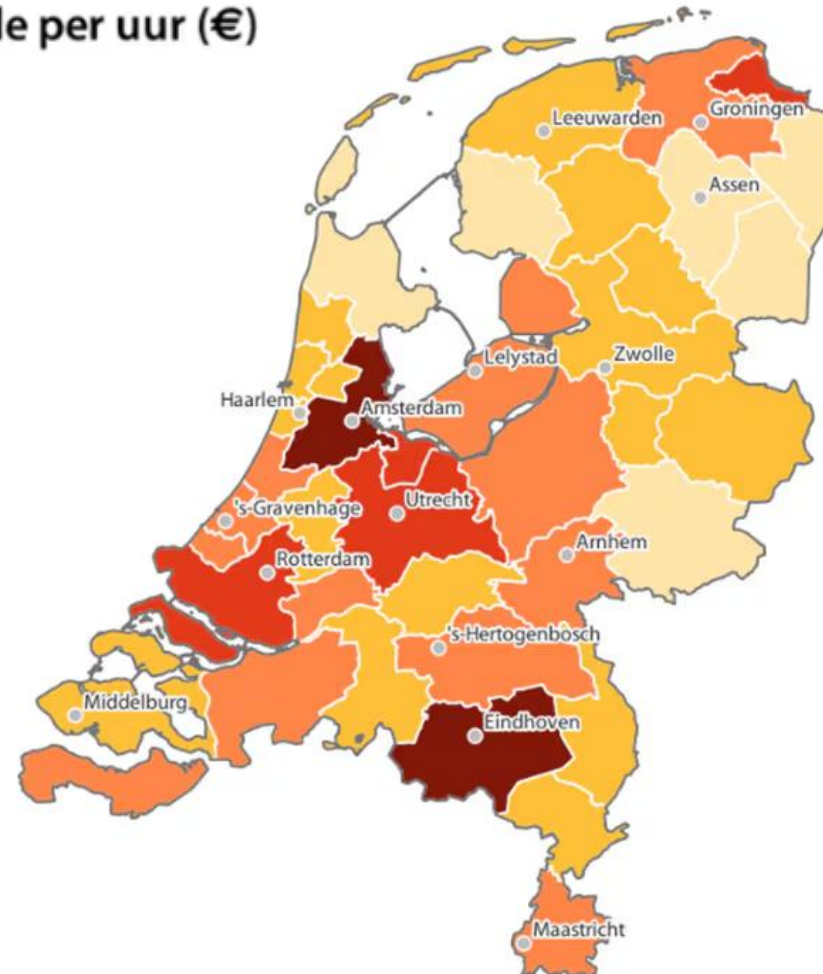

Bron: OECD, Europese Commissie, IMF, RaboResearch

Grote productiviteitsverschillen tussen regio's

Niveau van productiviteit het hoogst in Amsterdam, Utrecht en industrieregio's

Toegevoegde waarde per uur (€)

Economisch

Ecologisch

**BREDE
WELVAART**

Sociaal

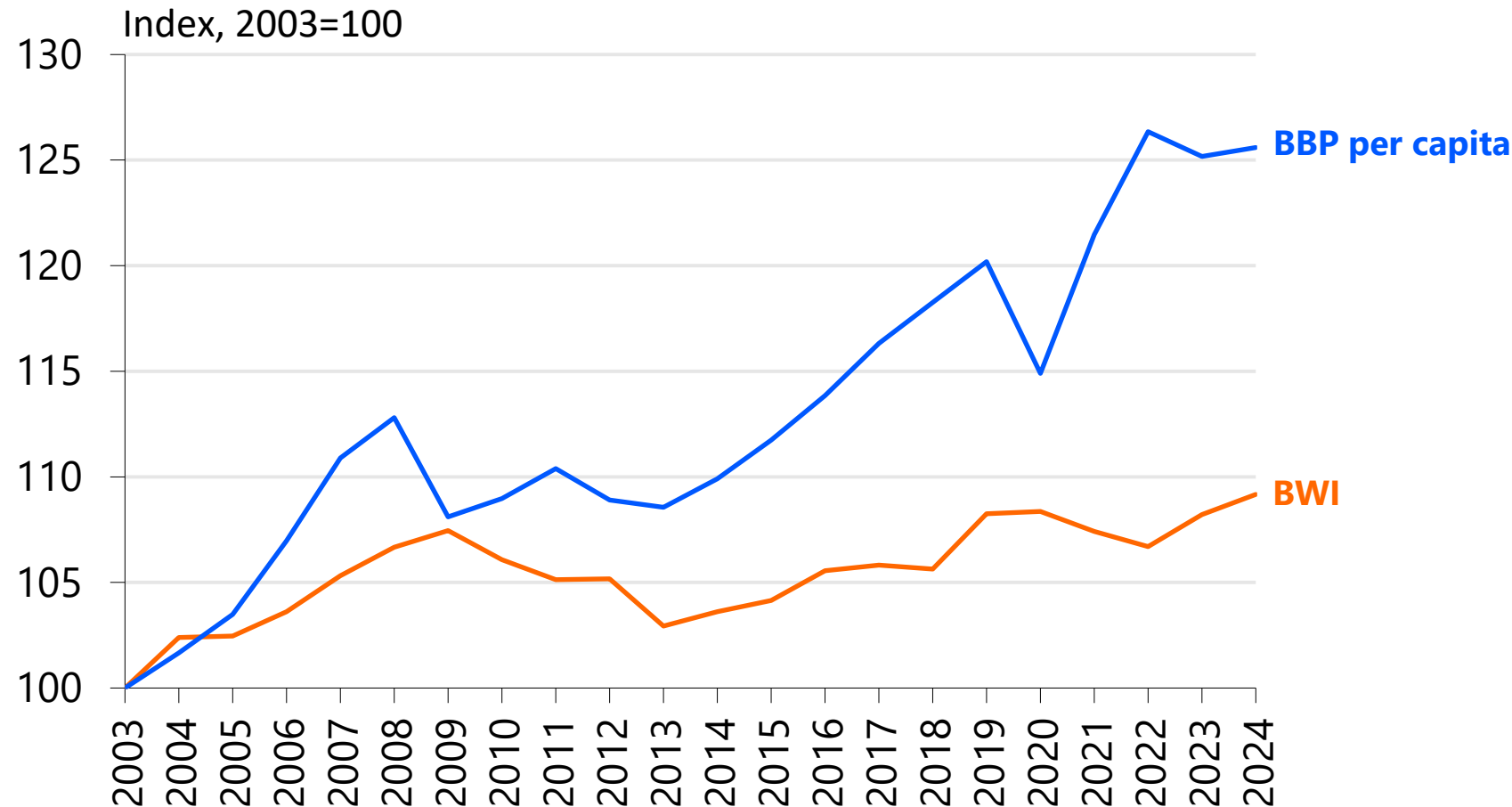
Hoe meten we brede welvaart?

Wij kijken naar elf dimensies en voegen deze samen in één integrale maatstaf

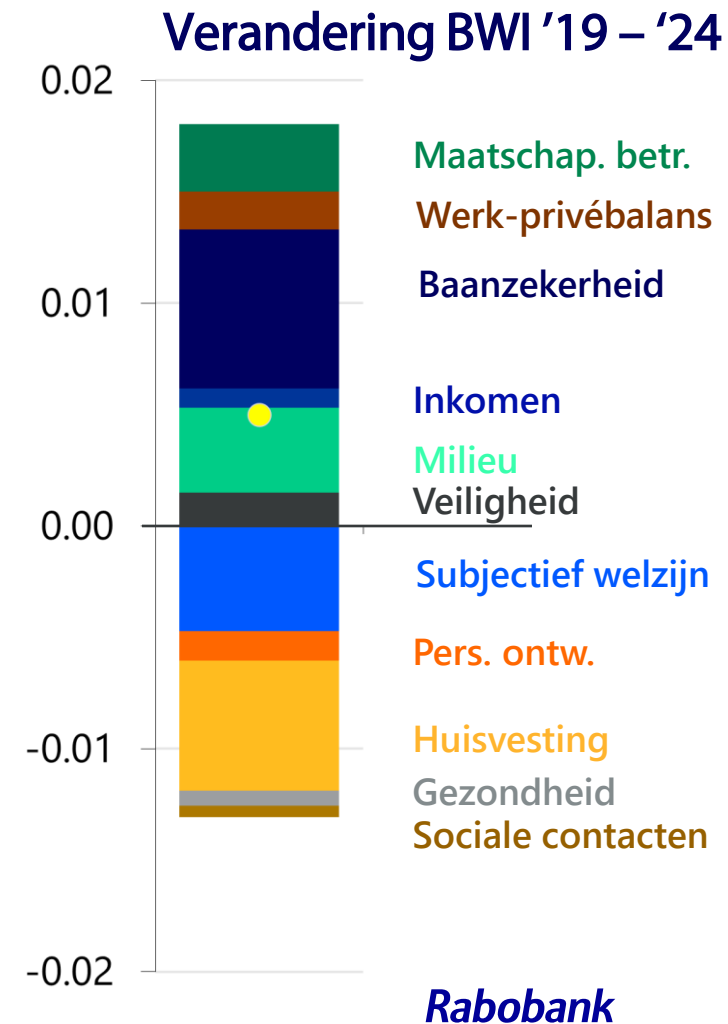

Brede welvaart volgt niet altijd de economie

Economische dimensies doen het beter dan 'zachtere waarden'

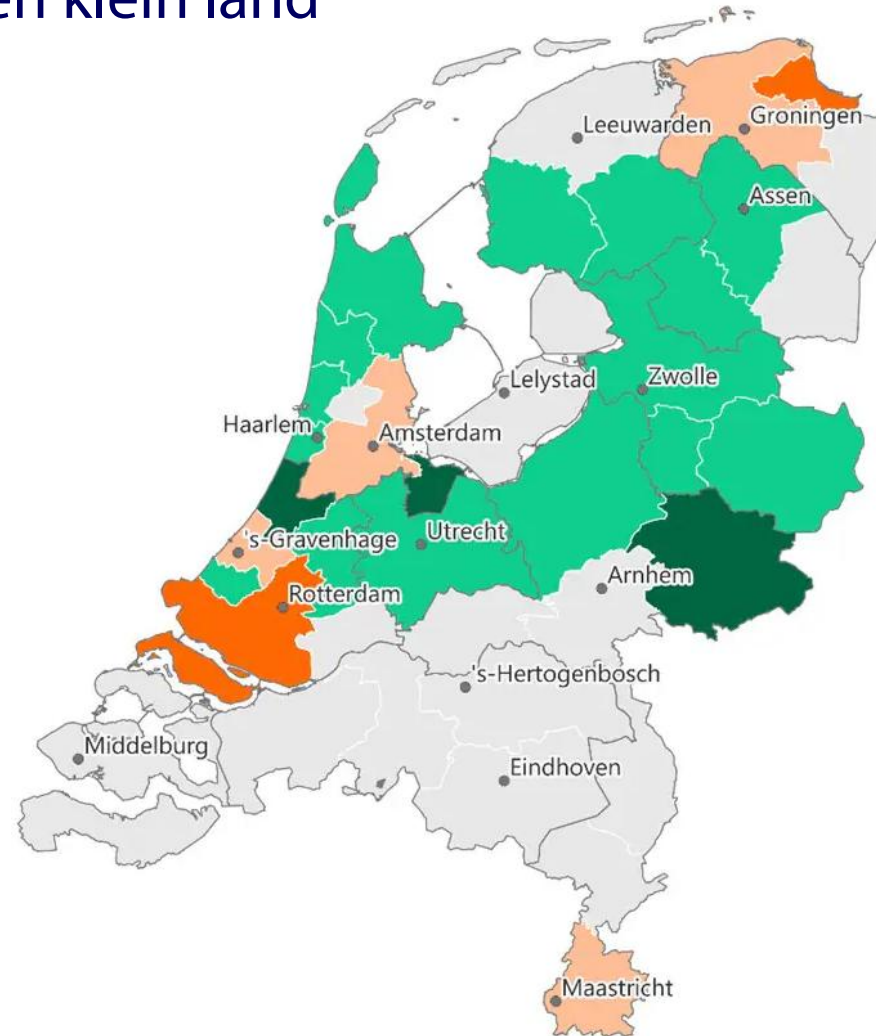
Bron: RaboResearch, Universiteit Utrecht

Brede welvaart verschilt per regio

Regionale verschillen in een klein land

Regio Den Haag scoort minder goed op meerder dimensies:
vooral woontevredenheid
en veiligheid lager

BWI niveau 2023

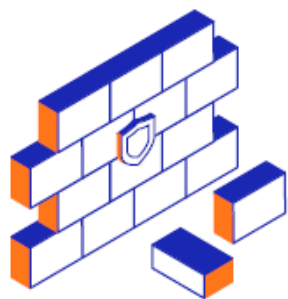
 Laagste brede welvaart

 Gemiddelde brede welvaart

 Hoogste brede welvaart

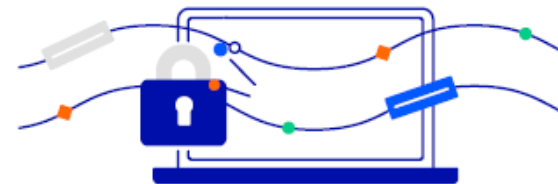

*Klimaat &
biodiversiteit*

Defensie

WEERBAARHEID

Cyberveiligheid

*Strategische
autonomie*

The background image shows five soldiers in full combat gear, including helmets and tactical vests, walking across a grassy field. They are silhouetted against a bright sunset sky with orange and pink hues. In the distance, two military helicopters are visible in flight. The overall scene conveys a sense of military readiness and national defense.

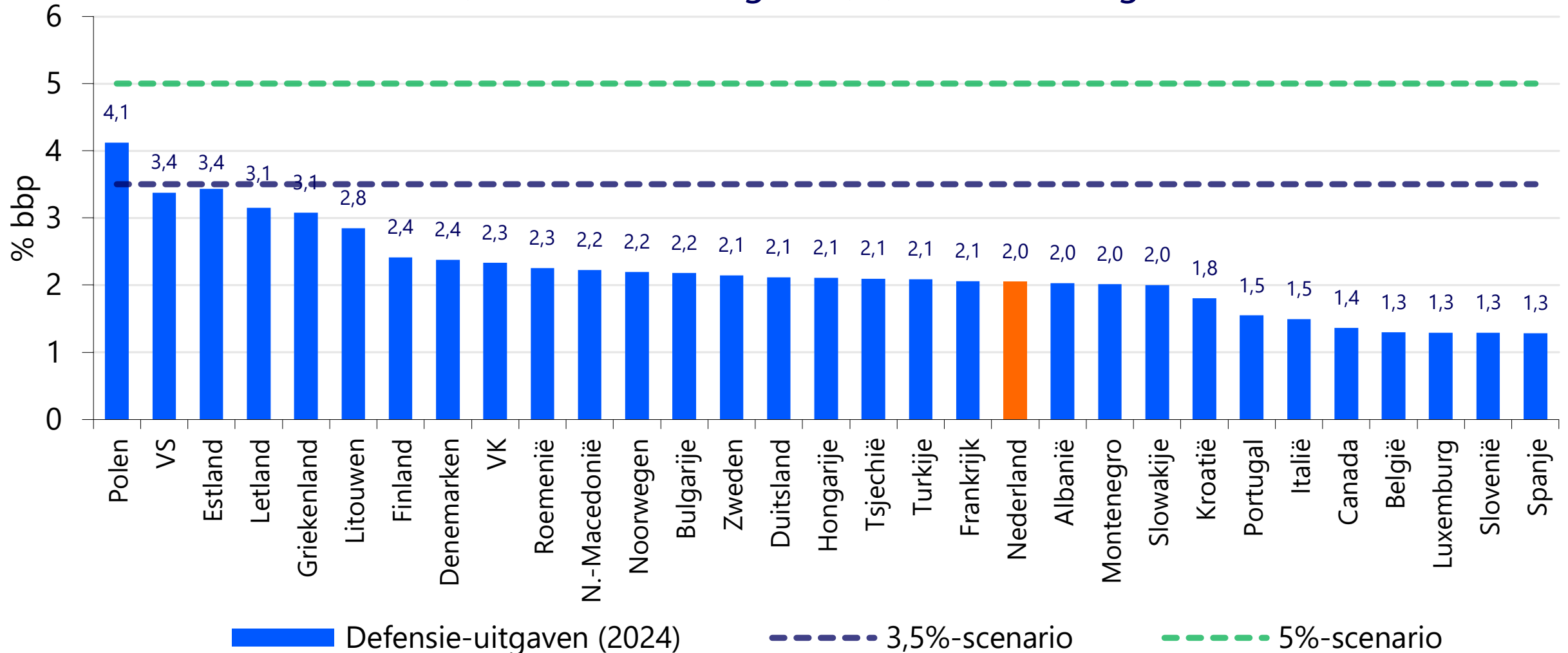
Weerbaarheid en nationale veiligheid

Sterke verhoging van defensie-uitgaven

Rabobank

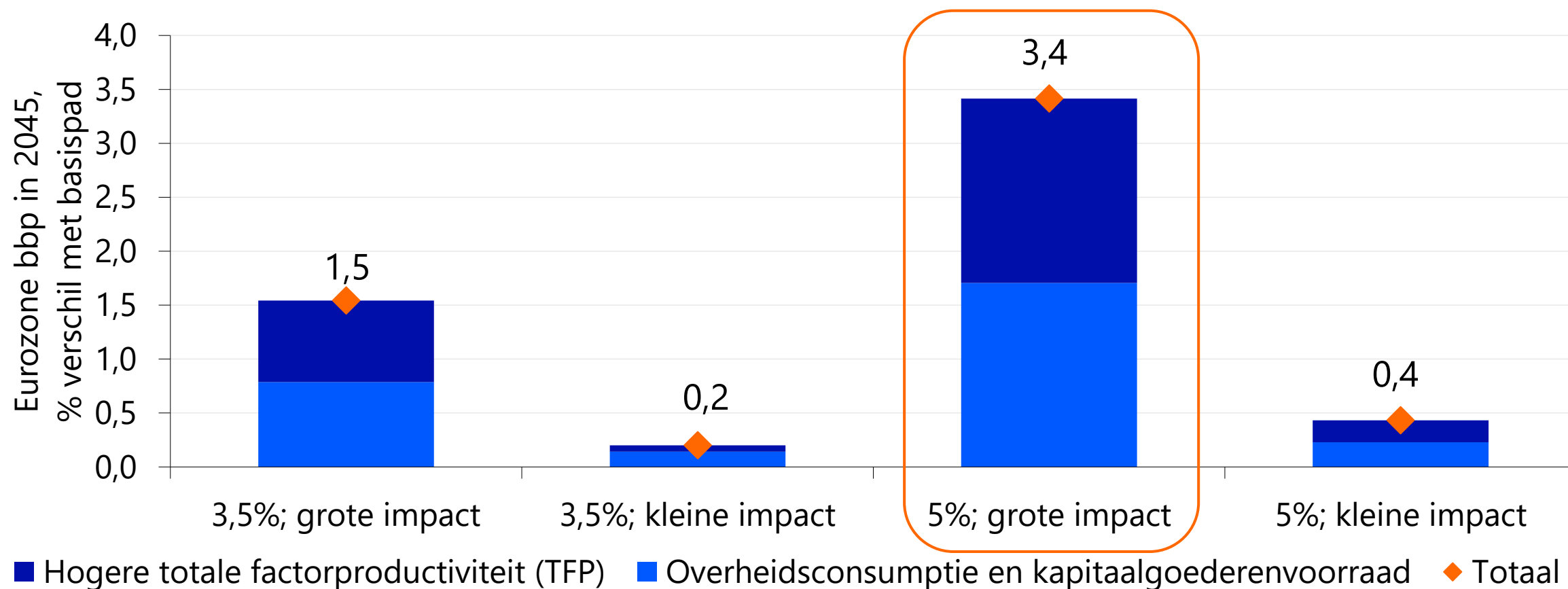
Landen schieten nog flink tekort op defensie-uitgaven

NAVO-norm naar 5% (3,5% defensie-uitgaven, 1,5% defensie-gerelateerd)

Eurozone bbp maximaal 3,4% groter door defensie-impuls

Kwaliteit van uitvoering is crucial, impact pas op langere termijn

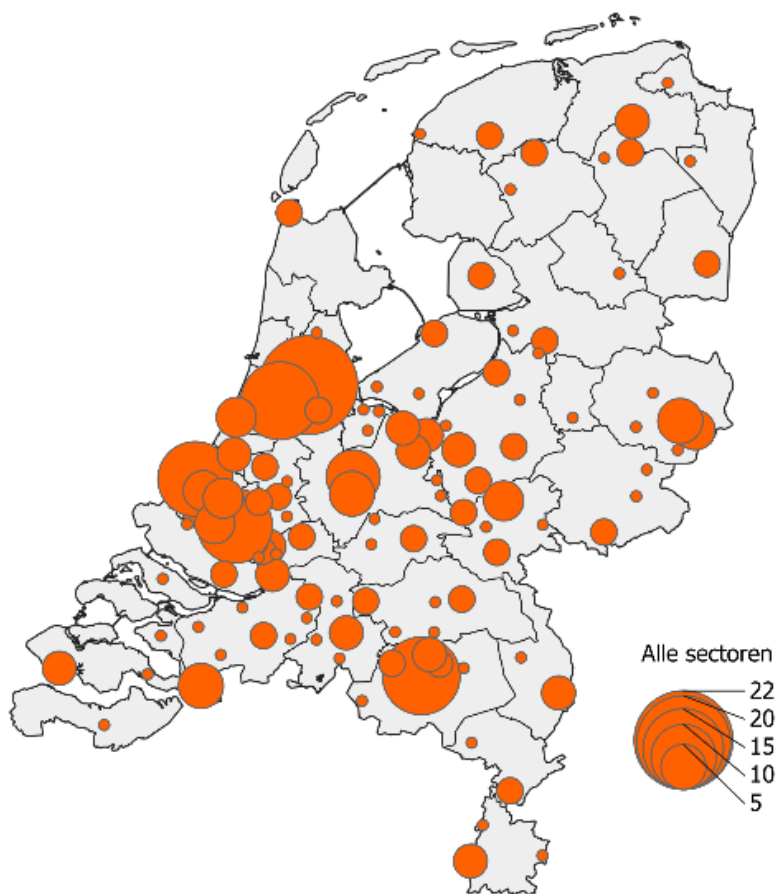

(Leverings)afspraken, Europees

Spreiding van bedrijven in de defensie-industrie

Defensie-bedrijven clusteren in Groot-Amsterdam, Zuid-Holland, Brainport Eindhoven en Twente

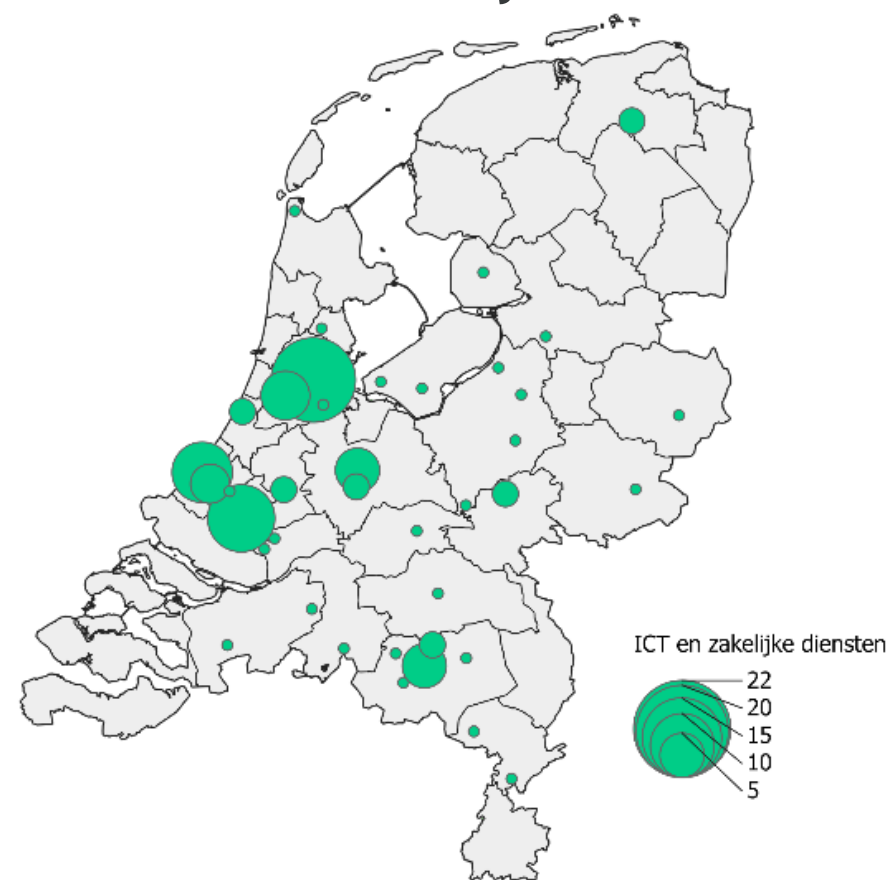
Alle sectoren

Industrie

ICT en zakelijke diensten

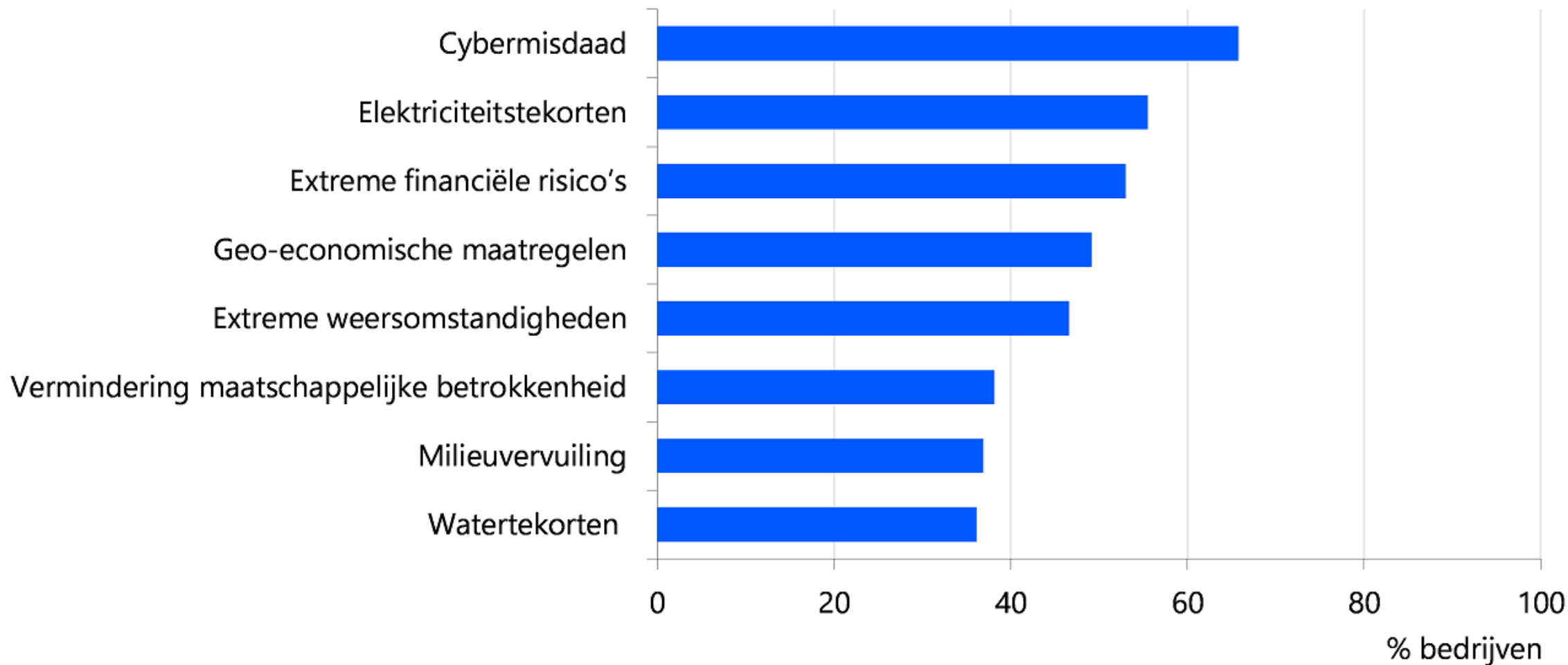
Weerbaarheid bedrijfsleven

The image shows two men in military camouflage uniforms walking through a server room aisle. The man on the left is holding a yellow notepad and looking at it, while the man on the right is looking towards him. They are both wearing identification badges. The server racks on the right are filled with equipment and have many glowing green and blue lights. The floor is a light-colored tile with metal grates. The overall atmosphere is professional and secure.

Rabobank

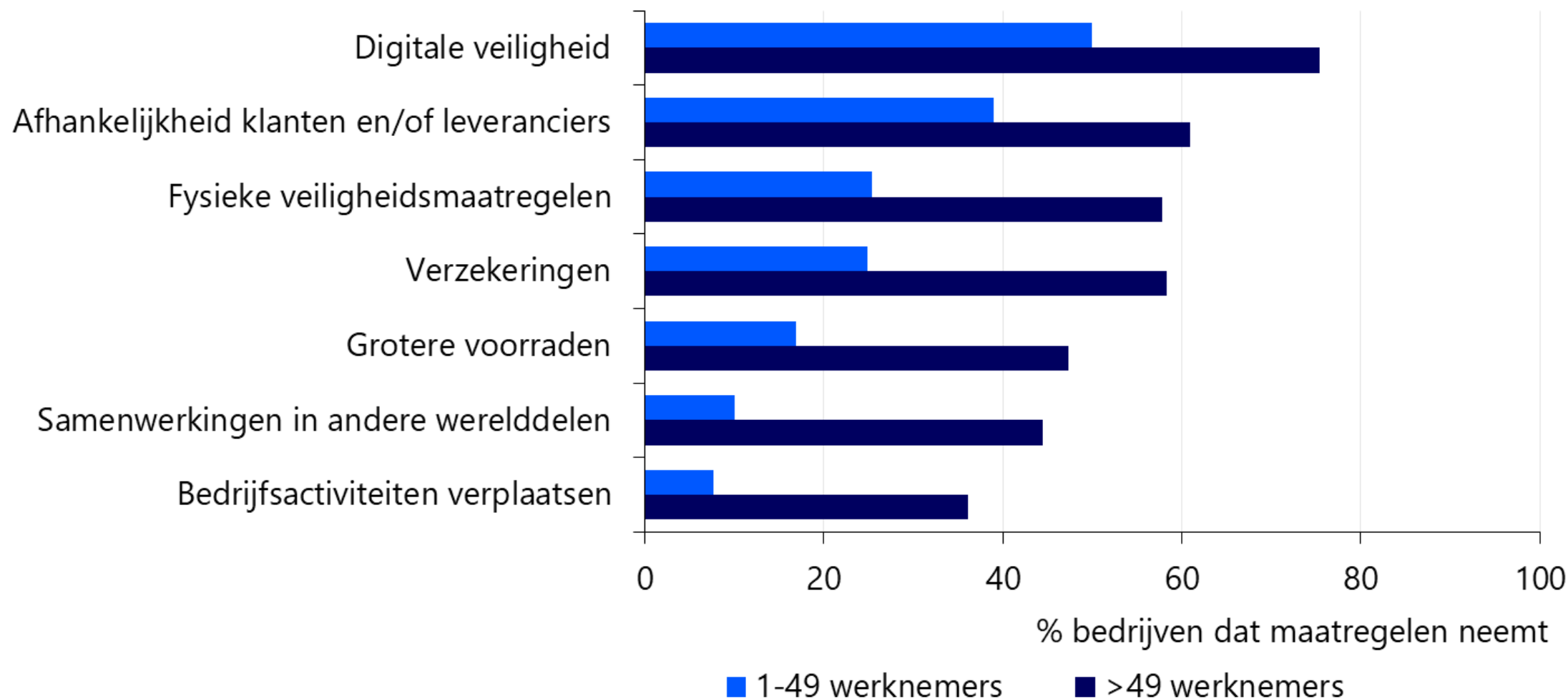
Cyber risico's hebben grote impact op bedrijven

Meeste bedrijven verwachten dat deze risico's grote gevolgen hebben als ze zich voordoen

Grote bedrijven dekken risico's vaker af

Bedrijven nemen met name digitale veiligheidsmaatregelen

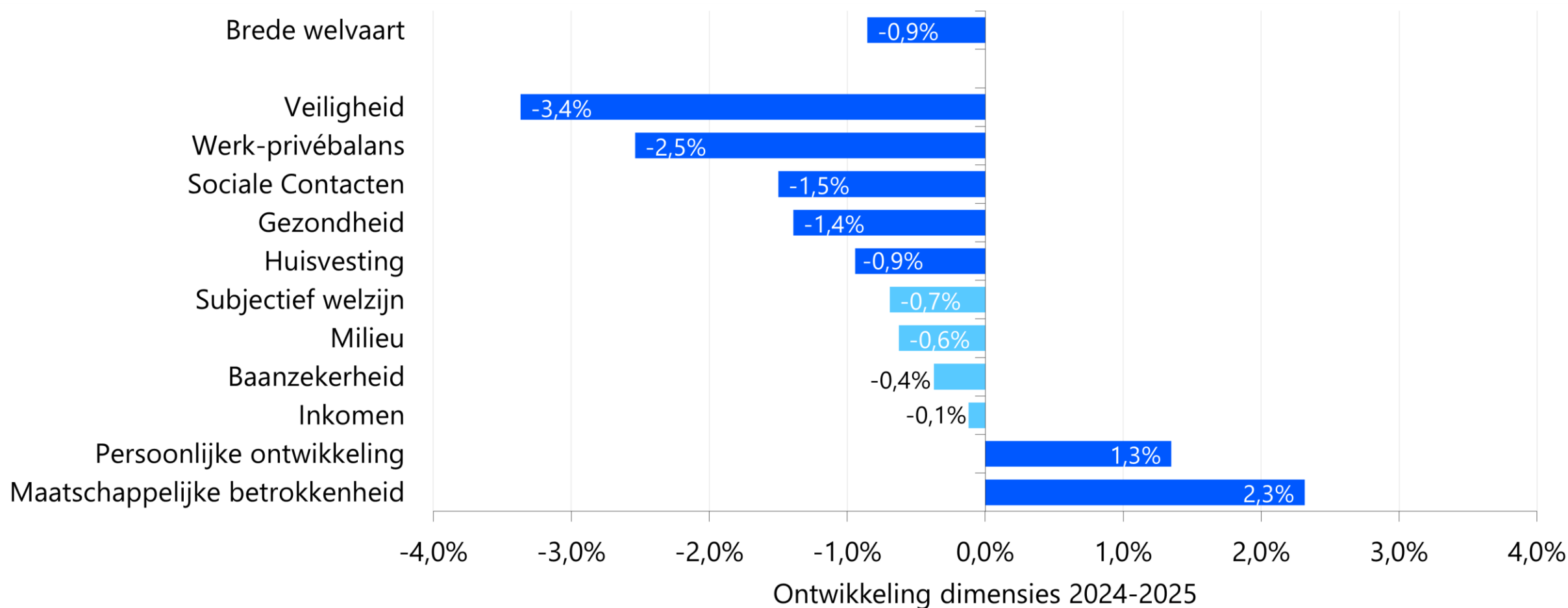
Weerbaarheid samenleving

de coöperatieve Rabobank

Ervaren brede welvaart afgelopen jaar gedaald

Vooraf de ervaren veiligheid is sterk verslechterd

Miljoenennota

Rabobank

Stilte voor de verkiezingsstorm

“Verantwoord begroten voor een sterke economie”

“**Consistent begrotingsbeleid** heeft veel waarde; wantrouwen en breken met **begrotingsdiscipline** leidt tot flink hogere rentelasten.” (p. 73)

De Miljoenennota 2026 presenteert een **positief koopkrachtbeeld**

“Nederlanders zijn over het algemeen **tevreden met hun leven**. Zo is zo’n 85% van de mensen tevreden met hun opleidingskansen, werk, woning en woonomgeving.” (p. 17)

“De ontwikkeling van de **productiviteitsgroei** in Nederland **valt echter tegen**, net als in veel andere ontwikkelde economieën.” (p. 20)

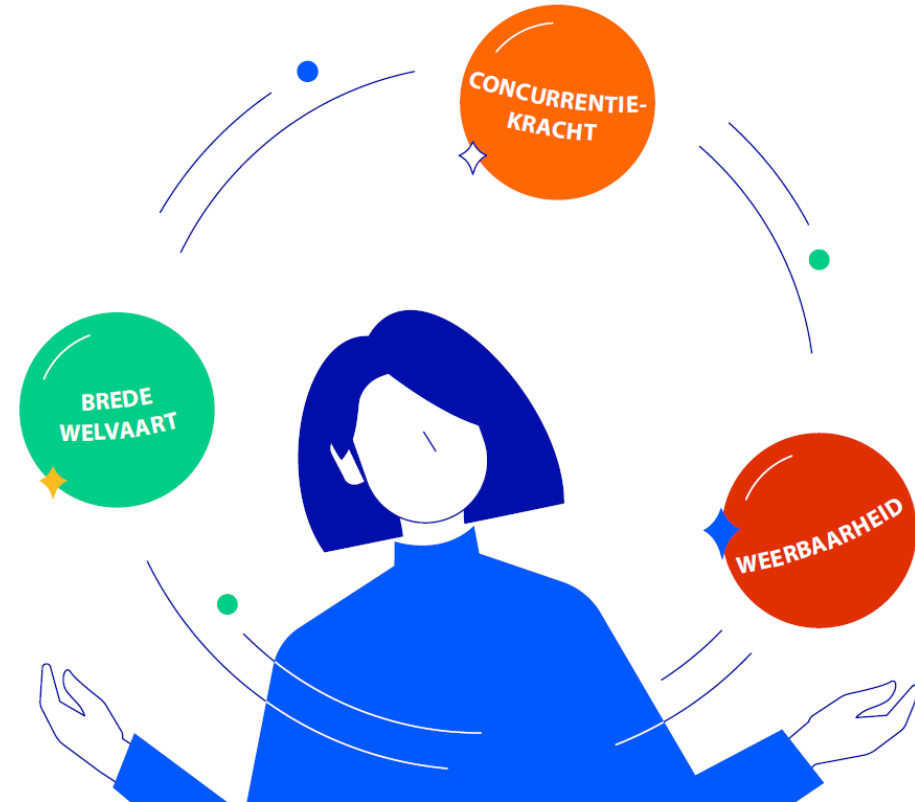
“Zolang de groei van de vergrijzingsgerelateerde uitgaven niet wordt beperkt, zal dit ten koste gaan van de ruimte voor **investeringsuitgaven**.” (p. 24)

“Tijdens de NAVO-top in Den Haag hebben de NAVO-bondgenoten afgesproken om stapsgewijs te groeien naar **besteding van 5% van het bbp**.” (p. 9, p. 70)

“solide basis voor toekomstige keuzes”

Minister Heine (FD)

Een aantal ‘acute problemen’ worden wel opgepakt, aldus Heinen. ‘Zo voorkomen we dat de prijs aan de pomp stijgt’. Daarmee is de miljoenennota toch een ‘solide basis voor toekomstige keuzes’. Een volgend kabinet zal moeten ‘investeren in veiligheid, ons verdienvermogen versterken en de portemonnee van gewone Nederlanders beschermen’.

Raad van State:

De Afdeling zal later dit najaar ook een andere handreiking voor een dergelijk analysekader uitbrengen gebaseerd op brede welvaart, weerbaarheid en productiviteit.

Bedankt voor uw aandacht!

Disclaimer

Dit is een publicatie van Coöperatieve Rabobank U.A., gevestigd in Amsterdam, Nederland en/of één of meer van de met haar in een groep verbonden rechtspersonen en vennootschappen (hierna gezamenlijk en afzonderlijk: "**Rabobank**"). Rabobank heeft een vergunning en staat onder toezicht van De Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële Markten. Rabobank London Branch is geautoriseerd door de Prudential Regulation Authority ("**PRA**") en staat onder toezicht van de Financial Conduct Authority en de PRA (beperkt). Details over de omvang van het toezicht van de PRA zijn op aanvraag verkrijgbaar. Rabobank London Branch is geregistreerd in Engeland en Wales onder nr. BR002630. Een overzicht van alle locaties van waaruit Rabobank onderzoekspublicaties uitgeeft en de relevante lokale toezichthouders is te vinden op: <https://www.rabobank.com/knowledge/raboresearch-locations>.

De informatie en meningen in dit document zijn indicatief en alleen bedoeld voor discussiedoeleinden. Er kunnen geen rechten worden ontleend aan de in dit document beschreven transacties en/of commerciële ideeën. Dit document is uitsluitend bedoeld voor informatieve doeleinden en mag niet worden opgevat als aanbod, uitnodiging of aanbeveling. Dit document vormt niet de basis van en er kan geen beroep op worden gedaan in verband met enige overeenkomst of transactie danwel enige toezegging van Rabobank om een overeenkomst of transactie aan te gaan. De inhoud van deze publicatie is algemeen van aard en houdt geen rekening met uw persoonlijke doelstellingen, financiële situatie of behoeften. De informatie in dit document is niet bedoeld en mag niet worden opgevat als een advies (waaronder, maar niet beperkt tot, een advies in de zin van artikel 1:1 en artikel 4:23 van de Wet op het financieel toezicht). U dient zelf na te gaan of de informatie en uitingen in deze publicatie geschikt zijn in het licht van uw specifieke omstandigheden en waar nodig financieel, juridisch en/of fiscaal advies in te winnen. Dit document is gebaseerd op openbare informatie. De informatie en verklaringen in dit document zijn samengesteld of verkregen uit bronnen die betrouwbaar worden geacht, maar er wordt geen garantie of verklaring gegeven omtrent de nauwkeurigheid, volledigheid of juistheid ervan, noch uitdrukkelijk noch stilzwijgend.

De informatie en uitspraken in dit document zijn te goeder trouw opgesteld op de datum van publicatie van dit document of deze marketingcommunicatie. Elke mening, prognose of schatting in dit document vormt een oordeel van Rabobank op de publicatiedatum van dit document, en er kan geen garantie worden gegeven dat toekomstige resultaten of gebeurtenissen in overeenstemming zullen zijn met een dergelijke mening, prognose of schatting. Alle informatie en uitspraken in dit document kunnen wijzigen zonder voorafgaande kennisgeving. Rabobank aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor de inhoud van deze publicatie en/of enige schade die voortvloeit uit het gebruik van dit document of de inhoud ervan, en/of enige schade die anderszins in verband daarmee ontstaat.

Dit document mag niet worden gereproduceerd, verspreid of gepubliceerd, geheel of gedeeltelijk, voor welk doel dan ook, tenzij met voorafgaande schriftelijke toestemming van Rabobank. De verspreiding van dit document kan wettelijk beperkt zijn in bepaalde jurisdicties. Ontvangers van dit document dienen zich te informeren over dergelijke beperkingen en deze na te leven.

Een samenvatting van de onderzoeksmethoden die Rabobank hanteert, is te vinden op onze [website](#).

Coöperatieve Rabobank U.A., Croeselaan 18, 3521 CB Utrecht, Nederland. Alle rechten voorbehouden.